

Varsinais-Suomen liitto
Egentliga Finlands förbund
Regional Council of Southwest Finland

VARSINAIS-SUOMEN MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMISSUUNNITELMA 2013-2014

Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma 2013-2014

Varsinais-Suomen liitto
PL 273 (Ratapihankatu 36), 20101 Turku
p. +358(0)2 2100 900
www.varsinais-suomi.fi

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	5
2. MAAKUNNAN KEHITYSNÄKYMÄT	6
3. MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMINEN 2013-2014	7
3.1 Toteuttaminen toimintalinjoittain	7
3.1.1 Monipuolinen osaaminen ja kilpailukykyiset elinkeinot	7
3.1.2 Eheä yhdyskuntarakenne ja vetovoimainen toimintaympäristö	8
3.1.3 Kattavat hyvinvointipalvelut ja turvallinen elämä	10
3.2 Turun kaupunkiseudun MAL –aiesopimus	10
3.3 Erityisohjelmat maakuntaohjelman toteutuksessa	11
3.3.1 Kansalliset ohjelmat	11
3.3.2 EU –ohjelmat	11
3.4 Toteuttamissuunnitelman vaikutusten arviointi	15
4. LAAJA-ALAISESTI TOTEUTETTAVAT YHTEISHANKKEET	16
5. RAHOITUSTAULUKOT	20

JOHDANTO

Varsinais-Suomen maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma 2013 – 2014 on laadittu laajalla maakunnallisella yhteistyöllä. Toteuttamissuunnitelma on käsitelty sekä maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristössä että maakunnan yhteistyöryhmässä. Toteuttamissuunnitelmaan sisältyy myös maakunnan yhteistyöasiakirja 2013.

Syyskuun aikana toteuttamissuunnitelma oli esillä Varsinais-Suomen liiton vetämissä aluehallintoviranomaisten kanssa pidetyissä aluekehittämisneuvotteluissa, joihin myös seutukunnilla oli mahdollisuus osallistua. Asiakirja on hyväksytty maakuntahallituksessa 22.10.2012. Varsinais-Suomen ja Satakunnan yhteiset hanke-esitykset on hyväksytty maakuntahallitusten yhteneväisillä päätöksillä.

Maakunnan yhteistyöryhmä 8. lokakuuta 2012

VARSINAIS-SUOMEN ELY -KESKUS

LOUNAIS-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Pekka Sundman
ylijohtaja

Kari Häkämies
ylijohtaja

Maakuntahallitus 22. lokakuuta 2012

Petteri Orpo
maakuntahallituksen puheenjohtaja

Juho Savo
maakuntajohtaja

2. MAAKUNNAN KEHITYSNÄKYMÄT

Viidestä seutukunnasta koostuvaan ja lähes puolen miljoonan asukkaan kasvavaan Varsinais-Suomeen mahtuu sekä menestyviä että heikommin pärjääviä alueita. Kukin alue on vuorollaan joutunut käymään läpi eriasteista rakennemuutosta. EU-jäsenyyden alussa esimerkiksi Vakka-Suomi ja Loimaan seutu jäivät kehityksessä jälkeen muista seuduista, kun Salon seutu oli elektroniikkateollisuuden menestyksen johdosta Varsinais-Suomen ja samalla yksi koko Suomen voimakkaimmista vetureista. Vuonna 2008 alkaneen vientilaman jälkeen seutujen roolit ovat muuttuneet täysin vastakkaiseksi. Salon seudun tulevaisuuden näkymät ovat nyt maan heikoimmasta päästä, kun taas Vakka-Suomen talousnäkymät ovat maan parhaimmat.

Varsinais-Suomen kehitysnäkymiä on analysoitu varsin tarkasti TEM:n syyskuussa 2012 julkaisemassa aluetaloussatsauksessa, jonka tieto on kerätty suoraan maakunnista. Sen mukaan normaalia heikompi suhdannetilanne ja edelleen heikkenevät suhdannenäkymät koko Suomen taloudessa näkyvät myös Varsinais-Suomen taloudessa epävarmuutena tulevina vuosina. Työttömyysaste lähti Varsinais-Suomessa nousuun vuonna 2008 ja ylitti koko maan tason syksyllä 2010 ensi kertaa yli 30 vuoteen. Vuoden 2010 jälkeen maakunnan kokonaistyöttömyys lähti hitaasti laskuun, mutta kääntyi uuteen kasvuun vuoden 2012 kesän aikana. Nyt ainoastaan Loimaan seudulla työttömyys jatkaa tasaista laskuaan. Vakka-Suomessa työttömyys on vain tilapäisesti nousussa autotehtaan lomautusten takia ja tilanne muuttuu vuoden vaihteessa.

Näiden vajaan viiden vuoden aikana maakunnasta on kadonnut yhteensä noin 15 000 työpaikkaa, joista suurin osa teollisuuden alalta. Teollisuuden työpaikkojen menetyksestä merkittävä osuus perustuu alueen meriteollisuuden tilanteeseen ja matkapuhelintuotannon asteittaiseen alasajoon, mutta myös laajemmin metalli- ja elektroniikkateollisuuden rakennemuutokseen.

Nokian Salon matkapuhelintehtaan tuotannon kesäkuinen lopettamispäätös oli kova isku maakunnalle, vaikka elektroniikkateollisuuden osuus koko maakunnan BKT:sta oli jo ennen lopettamispäätöstä tippunut muutamaan prosenttiin ja valtioneuvosto nimennyt Salon seudun äkillisen rakennemuutoksen alueeksi vuoden 2013 loppuun asti. Lopettamisen jälkeen Saloon on jäämässä tuotekehitykseen ja tukitoimintoihin edelleen merkittävä määrä elektroniikan työpaikkoja, noin 1 500 työpaikkaa. Määrä on kuitenkin vain kolmannes huippuvuoden 2008 tasosta. FNSteelin ajautuminen konkurssiin sulki historiallisestikin merkittävän Taalintehtaan valsaamon Kemiönsaarella. Työpaikan menetti noin 170 henkeä. Tehtaan sulkeminen kaksinkertaistaa työttömyyden kunnan alueella. Konkurssin seurauksena valtioneuvosto nimesi Kemiönsaaren sekä sen naapuriseudun Raaseporin äkillisen rakennemuutoksen alueiksi vuoden 2015 loppuun asti.

Nykyisillä äkillisen rakennemuutoksen alueilla aikuisten koulutustaso on jo ennestään maakunnan alhaisimpia, joten paineet koulutussektoria kohtaan kasvavat nuorisotakuun ja kasvavan nuorisotyöttömyyden myötä entisestään.

Teollisuudessa koneita ja laitteita valmistavat yritykset ovat menestyneet näissä olosuhteissa parhaiten. Loimaan seudun tilanne on normaalia vakaampi menestyvän koneklusterin ja vahvan pk-sektorin johdosta, vaikka Leafin Auran tehdas Loimaan seudulla suljetaan vuoden loppuun mennessä. Lopetettavan tehtaan ainakin osalle työntekijöistä voidaan löytää korvaava työpaikka alueen pienelintarviketeollisuudesta sekä hoiva-alalta. Turun telakan työllisyys on toistaiseksi melko hyvä kahden matkustaja-aluksen rakentamisen vaikutuksesta ja meriteollisuuden projektit yleisesti ovat uudelleen kasvussa. Sataman kuljetukset eivät kuitenkaan ole vielä vuoden 2008 tasolla.

Vakka-Suomessa Valmet Automotive on tehnyt sopimuksen 100 000 uuden henkilöauton tuotannosta lähivuosina samalla kun Finnprotein rakennuttaa laajaa soijajalostamokokonaisuutta Uuteenkaupunkiin. Vakka-Suomen investointivilkkaus on positiivinen poikkeus yleisestä kehityksestä ja alueen työllisyys onkin selvästi kohenemassa lähivuosina. Entinen äkillisen rakennemuutoksen alue on siis selviytynyt tilanteesta ulos voittajana.

Palvelusektorilla vientilama ei vielä näy niin voimakkaasti, mutta kuluttajien heikkenevät tulevaisuuden odotukset ja heikkenevä ostovoimakehitys samoin kuin matkailijoiden määrän väheneminen heikentää kaupan alan ja palveluiden odotuksia. Kuluttajien heikentyneet tulevaisuuden odotukset näkyvät jo omakotitalojen rakentamisluvissa laskuna ja sitä kautta väestönkehityksessä: Maakuntakeskus Turku kasvaa voimakkaasti, mutta sen ympäristökuntien väestönkasvu on hidastunut ja joissakin kunnissa kääntynyt jopa negatiiviseksi.

3. MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMINEN 2013-2014

3.1 Toteuttaminen toimintalinjoittain

3.1.1 Monipuolinen osaaminen ja kilpailukykyiset elinkeinot

Rakennemuutos kourii Varsinais-Suomea. Salosta on hävinnyt viimeisen viiden vuoden aikana noin 6000 työpaikkaa. Työtömyysaste on noussut 12 prosenttiin ja vuoden 2012 loppuun mennessä sen ennustetaan nousevan jopa 20 prosenttiin. Salon seutukunnan äkillistä rakennemuutosalustatusta on valtioneuvosto jatkanut vuoden 2013 loppuun saakka.

Meriteollisuustoimialan äkillinen rakennemuutosaluemääritys loppuu vuoden 2012 lopussa. Alihankkijaverkosto on pystynyt monipuolistamaan toimintaansa perinteisen meriteollisuuden ulkopuolelle. Myös Turun telakalle on onnistuttu kohtuullisesti saamaan uusia tilauksia. Viking Linen uusi alus valmistuu liikenteeseen vuoden 2013 tammikuussa. TUI – varustamon risteilijätilauksen tekeminen aloitetaan tämän vuoden marraskuussa. Neuvottelut uusista risteilijätilauksista ovat jatkuvasti käynnissä. Suurimmiksi haasteiksi ovat nousseet neuvottelut rahoituskysymyksistä, joihin toivotaan positiivista ratkaisua mahdollisimman pian.

Kemiönsaaren kunta on 13.9.2012 nimetty äkillisen rakennemuutoksen alueeksi vuoden 2015 loppuun saakka. FNSteelin konkurssin seurauksena kunnan työttömyysprosentin arvioidaan nousevan viidestä kolmeentoista.

Äkillisestä rakennemuutoksesta toipuminen vaatii pitkäjänteistä työtä. Vakka-Suomen esimerkki osoittaa, että todella synkistä tilanteista voidaan nousta ylöspäin. Tuoreessa työ- ja elinkeinoministeriön alueellisia kehitysnäkymiä tarkastelevassa katsauksessa Vakka-Suomi oli nostettu koko maan tasolla myönteisen kehityksen esimerkialueeksi.

Osaamiskeskusohjelma päättyy vuoden 2013 lopussa. Vuoden 2014 alussa starttaava Innovatiiviset kaupungit (INKA) ohjelma tähtää kansainvälisesti vetovoimaisten innovaatiokeskittymien vahvistamiseen. Turun seudun uuden innovaatiopolitiikan valmistelua on urakoitu yhteensä kahdeksan temaattisen työryhmän voimin. Tavoitteena on tulla valituksi mukaan yhdeksi INKA -ohjelman toteuttajaksi.

Maakunnallisen yrittäjyyskasvatusstrategian ja toimintaohjelman laatiminen on aloitettu. Strategia ja toimintaohjelma valmistuvat vuoden 2013 puolivälissä. Hankkeessa sovitaan yrittäjyyskasvatustoiminnan rakenteesta ja organisoinnista maakunnallisesti sekä seutukunnallisesti. Lisäksi laaditaan käytännön toimintaohjelma siitä, miten yrittäjyyskasvatus jalautetaan perusasteelta korkeakoulutukseen saakka.

Ennakointitoiminta Varsinais-Suomessa on selvästi virkistymässä pienen hiljaiselon jälkeen. Verkostoennakoinnille luodaan vuosikelloperiaatteeseen pohjautuva toimintamalli ja toimintaa ohjaamaan on perustettu keskeisistä toimijatahoista koottu ohjausfoorumi. Ennakointifoorumien toimintaa pyritään vakinaistamaan. Lisäksi luodaan sähköinen palvelualusta aputyökaluksi osana Lounais-Suomen aluetietopalvelua. Tavoitteena on myös yrityskontaktointimenetelmien kehittäminen.

Elinkeinoelämän tarpeisiin pitää varmistaa osaava työvoima/työvoimareservi. Tähän liittyen maakunnan yhteistyöryhmän koulutusjaosto on päättänyt päivittää ja laajentaa maakunnan aikuiskoulutusstrategian maakunnan koulutusstrategiaksi.

Turussa on viime vuosina edetty systemaattisesti kaikilla merialan koulutuksen ja tutkimuksen osa-alueilla. Turussa toimiva Suomen ainoa Merilukion erikoistumislinja ohjaa nuoria opiskelijoita merialan jatko-opintoihin ja ammatteihin, ja Turun ammattikorkeakoulun laivatekniikan opetuksen resurssit on vahvistettu. Viimeisin avaus on Aalto-yliopiston, Turun yliopiston, Lappeenrannan teknillisen yliopiston ja Turun ammattikorkeakoulun yhteinen Meridiem -tutkimusryhmä, joka aloitti toimintansa Turussa Data-Cityssä 2012. Tutkimusryhmän perustamisen pitemmän tähtäimen tavoite on, että Turku on paitsi suomalaisen meriteollisuuden tärkein tuotannollinen keskittymä myös alan kansainvälisen tason tutkimuksen tuottaja sekä innovaatiokeskittymä, joka vetää puoleensa lisää kansallista ja kansainvälistä merialan huippuosaamista.

Yliopistojen rahoitusmalli uudistuu. Siinä on mukana suurehko strategisen rahoituksen osio, joka neuvotellaan yliopisto-kohtaisesti tulosneuvotteluissa. Strategioita arvioitaessa opetus- ja kulttuuriministeriön tulee kiinnittää erityistä huomiota kunkin yliopiston tutkimustyön tuloksellisuuteen ja siinä olevaan potentiaaliin. Yliopistojen kansainvälinen kilpailukyky

edellyttää riittävän suuria tutkimusryhmiä ja panostuksia. Varsinais-Suomen tutkimusyliopistojen asema näissä neuvotte- luissa on turvattava niin, että strateginen rahoitus ei leviä liian pieniksi puroiksi.

Uusi ammattikorkeakoululaki astuu voimaan 2014. Turun ammattikorkeakoulun toiminta siirtyy Turun ammattikorkeakou- lu Oy:lle. Vuonna 2014 ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli muuttuu lakiluonnoksen perusteella kokonaan tulosperus- taiseksi. Koulutuksen perusteella määräytyvä rahoitusosuus perustuu läpäisyyn (suoritetut tutkinnot ja 55 opintopistettä vuosittain suorittaneiden opiskelijoiden määrä). Uudistuksessa tulee turvata riittävä rahoitus niille ammattikorkeakou- luille, joissa on paljon insinöörikoulutusta, sillä tekniikan koulutuksessa läpäisy on heikompaa kuin muilla koulutusaloilla. Turun ammattikorkeakoulussa tekniikan koulutus on merkittävä alueen vahvan teollisen perinteen vuoksi.

Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulut toteuttavat vuosina 2013-2016 hankkeen, jonka tavoitteena on luoda kor- keakoulujen välille alueen vahvuuksiin pohjautuva pysyvä strateginen integraatio, jonka kautta yhdistetään voimavaroja luoden edellytyksiä vaikuttavalle koulutus- ja TKI -toiminnalle sekä karsitaan toiminnassa hahmotettuja tarpeettomia pääl- lekkäisyyksiä.

Turun ammattikorkeakoulun Turussa hajallaan olevaa toimintaa pyritään kokoamaan Kupittaa kampukselle, jonka suun- nittelu jatkuu 2013. Uudisrakennuksen suunnitellaan valmistuvan 2016. Ammattikorkeakoulu hakee suunnitteluun rahoit- tusta opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee ratkaista kansallisen tutkimusinfrastruktuuritiekartan rahoitus kestäväällä tavalla. Var- sinais-Suomen osalta Turun Biokuvantamisen tulee jatkossakin olla yksi Suomen Akatemian infrastruktuurikartalla olevista kokonaisuuksista ja saada OKM:n rahoitusta. Lisäksi hanke tarvitsee rahoitusta edetäkseen menestyksekkäästi eurooppa- laisessa Eurobioimaging -infrastruktuurihankkeessa. Turkuun suunnitellaan myös valtakunnallisen biopankin rakentamis- ta.

Opetusministeriö on käynnistänyt selvitystyön Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen sijoituspaikasta. Noin 30 - 40 hengen asiantuntijaorganisaation sijoituspaikkavaihtoehdot ovat Helsinki, Jyväskylä ja Turku. Turku on pääkaupunkiseu- dun jälkeen Suomen monipuolisin koulutuskeskittymä. Kasvatustieteellisellä koulutuksella ja tutkimuksella on täällä pit- kät perinteet. Osaavan arviointihenkilöstön saanti, myös ruotsinkielisen henkilöstön, olisi Turussa helppoa. Kansainväliset yhteydet ja hallinnollisten palvelujen läheisyys puoltavat Turku arviointikeskuksen sijoituspaikkana.

Turku 2011 -säätöön mukaan 95 % kulttuuripääkaupunkiohjelman hankkeista sai hanketoimintansa myötä uusia kontak- teja ja verkostoja. Lähes puolet 2011-ohjelmahankkeista jatkaa toimintaansa esim. toimintamalleina, toistuvina tapahtu- mina tai kiertävinä esityksinä ja näyttelyinä.

Koko ruokaketjun kehittäminen on yksi Varsinais-Suomen ELY-keskuksen toimintastrategian lähivuosien painotuksista. Teema kulkee nimellä "Lounais-Suomesta koko valtakunnan elintarvikeaitta: koko ruokaketjun kehittäminen pelloilta pöy- tään huippuelintarvikkeeksi". Lounais-Suomen vahva asema elintarviketuotannossa ja erityisesti ketjun alkuvaiheessa an- taa mahdollisuuksia vastata kuluttajien terveellisen, luonnonmukaisen ja lähellä tuotetun ruoan tarpeeseen.

Maakunnan kehittämisraha on tärkeä instrumentti maakuntaohjelman kaikkien toimintalinjojen toteuttamisessa, mutta määrärahan kehitys on viimeisen kahden vuoden ajan ollut tyrmäävää. Maakunnan kehittämisrahan (ohjelmiin sitomat- toman kehittämisrahan) määrää on supistettu merkittävästi vuoden 2011 tasosta vuoteen 2013. Varsinais-Suomessa pu- dotus tulee olemaan noin 75 %. Varsinais-Suomeen on ensi vuodelle odotettavissa ohjelmiin sitomatonta maakunnan kehittämisrahaa enää noin 250 000 euroa, kun määrä tänä vuonna on noin 400 000 euroa ja vuonna 2011 määrä oli noin 1 milj. euroa.

3.1.2 Eheä yhdyskuntarakenne ja vetovoimainen toimintaympäristö

Ympäristöministeriössä on hyväksyttävänä viisi maakuntakaavaa; Loimaan seudun, Turun seudun kehyskuntien, Turun- maan ja Vakka-Suomen alueilla maakuntavaltuuston 13.12.2010 hyväksymä maakuntakaava sekä maakuntavaltuuston 12.12.2011 hyväksymä Salo-Lohja –ratalinjan vaihemaakuntakaava. Tuulivoimavaihemaakuntakaavaluonnos on ollut näh- tävillä loppukevällä 2012. Kaavat antavat hyvät edellytykset jatkaa kuntatason strategista suunnittelutyötä.

Turun kaupunkiseudulle on laadittu kestävä kehitystä ja alueen vetovoimaisuutta edistävä rakennemalli (RM35). Rakennemallityön tavoitteena on olla luonteeltaan seudullinen maankäyttöstrategia, joka ohjaa yleispiirteisesti kuntien maankäyttöä. Rakennemallityöprosessi on tiivistänyt seudullista kaavayhteistyötä ja nostanut esille kysymyksiä, jotka tulee seudullisesti ratkaista maakunnan vetovoimaisuuden, positiivisen kasvun ja kehityksen lisäämiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö sekä liikenne- ja viestintäministeriö ovat aloittaneet alueen kaupunkien ja kuntien kanssa yhteisen suunnittelun siitä, mitä Tukholmasta alkava, eteläisen Suomen kautta kulkeva ja Pietariin päättyvä kehityskäytävä tarjoaa kaupunkiseutujen ja niitä ympäröivien sekä niihin liittyvien kaupunkien ja kuntien kehitykselle.

Maakunnan asema Itämeren keskuksena on konkreettisimmin vahvistunut vuoden kuluessa Itämeristrategiaan liittyvien toimien kautta. Työ ns. Turku-prosessin parissa on jatkunut. Prosessin puitteissa käydään epävirallisia keskusteluja Itämeren alueen yhteistyöstä ja Venäjän roolista Itämeristrategian toteutuksessa. Keskusteluihin osallistuu korkean tason edustajia Suomen lisäksi Euroopan komissiosta, Hampurista ja Pietarista. Centrum Balticum – keskuksen toiminta on virinnyt uudelleen ja keskus on ottamassa aktiivista roolia Itämerellisten hankkeiden käynnistäjänä ja tukijana.

Valtatie 8 Turku-Pori -yhteysvälin kehittäminen on Varsinais-Suomen ja Satakunnan ykköshanke liikennejärjestelmän kehittämässä. Valtioneuvoston liikennepoliittisessa selonteossa kasitien Turku–Pori-välille luvattiin 100 milj. euroa tälle hallituskaudelle. Yhteysvälin kokonaiskustannukset ovat 210 miljoonaa euroa. Rakennustyöt on käynnistettävä vuonna 2013, koska Maskun pohjavedenottamoalueita koskeva lupa umpeutuu 12.2.2014. Tämä vaatii rahoituksen osoittamista vuoden 2013 lisätalousarviossa. Valtatien 9 liikenneturvallisuuden parantamiseksi on käynnistynyt Turku-Tampere yhteysvälin alustava yleissuunnittelu.

Turun lentoaseman kautta kulkeva henkilöliikenne on kehittynyt myönteisesti. Pikalentorahdissa Turun lentoasemasta on kehittynyt merkittävä keskus, joka luo hyvät edellytykset pikalentorahdin jatkokehittämiselle. Satamayhteistyötä on tiivistetty Varsinais-Suomen ja Satakunnan satamien sekä kaupunkien toimin lounaisrannikkoyhteistyön (LOURA) puitteissa.

Nopean ratayhteyden Salo – Lohja - Espoo konkreettinen toteuttaminen ei ole ihan lähivuosien asia. Suunnittelun jatkamiseksi valtion talousarvioon tulee varata määräraha yleissuunnitelman laatimiseksi maakuntakaavojen mukaiselle ratalinjalle. Allegro –junan liikennöinnin ulottaminen Turkuun saakka tukisi osaltaan kehityskäytävän Tukholma-Turku-Helsinki-Pietari muodostumista.

Suurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen edistäminen on kirjattu osaltaan tapahtuvaksi valtion budjettimäärärahoihin. Tähän liittyen suurille kaupunkiseuduille on luvattu valtion rahoitusta pienille kustannustehokkaille liikenneverkon kehittämistoimille. Tämä Turun kaupunkiseudulle kohdistettu 5 milj. euron rahoitus ei sisälly valtion talousarvioehdotukseen vuodelle 2013 Toimet on MAL -aiesopimuksessa ennakoitukin tuleville vuosille.

Valtion budjetissa oleviin Saaristomeren suojelua edistäviin kohteisiin tarvitaan tasokorotus, jotta valtioneuvoston Itämeri-sitoumuksen 2020-tavoitteet voidaan saavuttaa. Erityisesti valtion vesihuoltoinvestointeihin ja vesihuollon tukemiseen käytettävissä olevat määrärahat ovat tarpeeseen nähden pienet. Varsinais-Suomen useat siirtoviemäri- ja yhdysvesijohtohankkeet ovat odottaneet pitkään toteutumista.

Lounais-Suomen metsäohjelma 2012–2015 on valmistunut. Metsiä suojellaan pääosin Metso-ohjelman keinoin 15000 hehtaaria vuoteen 2020 mennessä.

Maakunnassa toimii useita uusiutuvaan energiaan liittyviä hankkeita ja toimenpiteitä sekä yhteistyöverkostoja, esim. Turun kaupungin biokaasun käytön edistäminen liikennepolttoaineena, Energiasta maakunnan etu (EETU) –hanke, eGreen-Net ja lounaisrannikkoyhteistyö LOURA. LOURA –yhteistyössä haetaan uusia Varsinais-Suomen ja Satakunnan yhteisiä avauksia.

Turun Seudun Jätehuolto Oy on aloittanut YVA-prosessin, jossa selvitetään kahden vaihtoehdoisen sijainnin soveltuvuus jätteen energiahyötykäyttöön erikoistuvalla laitoksella ja kahdella eri tekniikalla (arinapoltto tai leijupetiteknikka). Tutkittavat sijainnit ovat Topinoja Turussa ja Palovuori Raisiossa. YVA-ohjelmassa on myös tunnistettu Salon Korvenmäkeen esitetyn jätevoimalahankkeen mahdolliset vaikutukset Turun hankkeeseen.

3.1.3 Kattavat hyvinvointipalvelut ja turvallinen elämä

Hallitusohjelmassa on määritelty toteutettavaksi koko maan laajuinen kuntauudistus, joka toteutuessaan tulee vaikuttamaan kuntarakenteeseen, kuntien yhteistoimintaratkaisuihin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiskysymyksiin. Hallituksen asettaman työryhmän esityksessä Varsinais-Suomeen ehdotetaan viittä kuntajakoselvitysaluetta. Kunnat sekä maakunta ovat antaneet asiasta omat lausuntonsa. Kuntarakenteen, kuntalain ja valtionosuusjärjestelmän osin päällekkäinen uudistaminen on aiheuttanut hyvin haastavan tilanteen kuntien väliselle yhteistyölle ja vapaaehtoisten liitosten valmistelulle, koska kunnat ovat nyt odottavalla kannalla kuntauudistuksen etenemisen suhteen.

Nuorten yhteiskuntatakuuseen on esitetty valtakunnallisesti 60 milj. euron määrärahaa, jonka maakunnallinen kohdentuminen ei vielä ole selvillä. Nuorten yhteiskuntatakuun toteuttamisen suunnittelu on Varsinais-Suomessa jo aloitettu yhteistyössä eri toimijoiden kesken, ja määrärahan riittävä kohdentuminen maakuntaan on turvattava toimien vaikuttavuuden tukemiseksi. Lisäksi on tarkasteltava kaikkien yhteiskuntatakuun kohderyhmälle suunnattujen toimien kokonaisuutta ja varmistettava, etteivät esimerkiksi oppisopimuskoulutuksen lisäkoulutuspaikkojen tai ammattikoulutuspaikkojen määrän leikkaukset vesitä nuorten yhteiskuntatakuun tavoitteiden toteuttamista.

Vuoden 2011 nuorisolain perusteella kuntiin on perustettu monialaisia lapsi- ja nuorisopolitiikan koordinaatioryhmiä, joiden tehtävänä on mm. seurata valmistuneiden nuorten sijoittumista ja puuttua koulunkäynnin keskeyttämissiin, järjestää etsivän nuorisotyön toiminta sekä huolehtia viranomaisten välisestä tiedon kulusta ja tietojen luovutuksesta. Varsinais-Suomen kunnissa koordinaatioryhmiä on muodostettu kattavasti ja suurimmassa osassa kuntia tehdään etsivää nuorisotyötä.

Uusi kotouttamislaki astui voimaan 1.9.2011. Uudessa laissa kotoutumislain soveltamisala laajeni koskemaan kaikkia maahan muuttaneita maahantulosityistä riippumatta. Lain myötä kotouttamisen pääpaino tulee olla enemmän alkuvaiheen toimenpiteissä. Turun seudun kehyskunnille ollaan parhaillaan laatimassa yhteistä kotouttamisohjelmaa. Ohjelman on määrä valmistua syksyllä 2012.

Turvallinen elämä syntyy monen tekijän yhteisvaikutuksesta. Ikääntyneiden osuus väestöstä lisääntyy koko ajan ja myös turvallisuutta tulee miettiä toiminta- ja havainnointikyvyn heiketessä. Pitkään kotona asuminen lisääntyy ja myös erilaisille palveluasumismuodoille riittää kysyntää. Asuntojen esteettömyysarviointien merkitys kasvaa. Kuntien yhteinen esteettömyyteen erikoistunut tieto tulee koota yhteen paikkaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa kehittämisohjelma (KASTE) kokoaa erilaisia strategisia ohjelmia yhteen. KASTEEn tavoitteena on hyvinvointi- ja terveyserojen kaventuminen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteiden ja palveluiden järjestäminen asiakaslähtöisesti. Ohjelman alueellisessa toimeenpanossa tulee varmistaa yhteensovitus alueelliseen kehittämiseen.

Kehitysvammaisten valtakunnallisia tuki- ja resurssikeskuksia ollaan perustamassa Suomeen neljästä viiteen kappaletta. Varsinais-Suomen erityishuoltopiirillä on valmius ja halu toimia yhtenä valtakunnallisena kehitysvammaisten tuki- ja resurssikeskuksena.

3.2 Turun kaupunkiseudun MAL –aiesopimus

Turun kaupunkiseudun kuntien ja valtion välisen maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimuksen 2012-2015 sopijaosapuolia ovat Turun kaupunkiseudun kunnat (Turku, Aura, Kaarina, Lieto, Masku, Mynämäki, Naantali, Paimio, Parainen, Raisio, Rusko, Sauvo ja Tarvasjoki) sekä valtion osalta ympäristöministeriö (YM), asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA), liikenne- ja viestintäministeriö (LVM), Liikennevirasto ja Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (Varsinais-Suomen ELY -keskus).

Aiesopimuksen valmistelussa mukana ovat lisäksi olleet Varsinais-Suomen liitto, valtiovarainministeriö (VM) ja työ- ja elinkeinoministeriö (TEM).

Turun aiesopimuksen keskeinen tavoite on tukea kuntien valmisteleman, vuoteen 2035 tähtäävän rakennemallin toteuttamista. Aiesopimuksessa kunnat sitoutuvat muun muassa laatimaan yhteisen seudullisen asunto- ja maankäyttösuunni-

telman vuosille 2014–2017 sekä kohdentamaan kaavoitusta ensisijaisesti joukkoliikenteen läheisyyteen taajama-alueille. Lisäksi kunnat laativat haja- ja lieverakentamisen ohjauksen seudulliset periaatteet.

Kunnat laativat ja hyväksyvät myös kuntakohtaiset toimenpide- ja kaavoitusohjelmat rakennemallin toteuttamiseksi vuoden 2013 loppuun mennessä. Asuntotarjontaa lisätään 78 000 uudella asunnolla vuoteen 2035 mennessä (3400–3500 asuntoa vuosittain). ARA-vuokra-asuntotuotannon osuuden tulee olla uudistuotantotavoitteesta vähintään 20 prosenttia.

Iso maankäytön ja liikenteen yhteensovittamisen kohta sopimuksessa on pikaraitiotiehanke, jonka suunnittelusta on valtion ja seudun kanssa sovittu. Raitiotie edellyttää ja toisaalta luo edellytyksiä kaupunkirakenteen eheytymiseen.

3.3 Erityisohjelmat maakuntaohjelman toteutuksessa

3.3.1 Kansalliset ohjelmat

Osaamiskeskusohjelma

Osaamiskeskusohjelmassa 2007–2013 Varsinais-Suomi on valtakunnallisessa vetovastuussa HealthBio – Terveyden bioklusterista sekä meriklusterista. HealthBio -klusteria koordinoi Turku Science Park Oy ja meriklusteria Koneteknologiateknologian keskus Turku Oy. Lisäksi maakunnasta ollaan mukana elintarvikekehityksen, matkailu ja elämystuotannon, ICT:n ja nanoteknologian -klustereissa.

HealthBio – Terveyden bioklusteri on bioteknologian terveyssovellusten ja terveyteen liittyvien liiketoiminta-alueiden kansallinen klusteri. Liiketoiminta-alueiden ydintä ovat diagnostiikka, lääketutkimus ja -kehitys sekä biomateriaalit ja kudosteknologia, jotka toimialoina ovat hyvin monitieteellisiä ja edellyttävät monipuolista osaamisalueiden yhdistelmää.

Meriklusteriohjelman tehtävänä on aktivoida, yhdistää ja edistää meriteollisuuden, merenkulun sekä näitä tukevien pk-yritysten kehitystä, koulutusta, soveltavaa tutkimusta ja parantaa meriklusterin näkyvyyttä. Meriklusteriohjelman painopiste on laivanrakennus-, offshore- ja veneteollisuudessa. Painopistealueita poikkileikkaavina teemoina ovat materiaali- ja valmistusteknologiat, kansainvälistyminen, turvallisuus ja ympäristöasiat sekä liiketoimintaosaamisen kehittäminen. Merenkulku on ohjelmassa mukana merilogistiikan sekä merenkulun turvallisuuden ja ympäristöystävällisyyden osalta.

3.3.2 EU-ohjelmat

Kilpailukyky- ja työllisyysohjelma (EAKR)

Kilpailukyky- ja työllisyysohjelman (EAKR) haasteellisia alueita ovat Loimaan ja Vakka-Suomen seutukunnat sekä saaristolain mukaiset saaristokunnat sekä asetuksen mukaiset saaristo-osakunnat.

Suoraan yrityksiin kohdistuvissa toimenpiteissä keskitytään pääsääntöisesti kasvupotentiaalia omaavien pk-yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemiseen. Hankkeet kohdistuvat monipuolisesti pk-yritysten kasvua edistäviin kehittämistoimiin (mm. kansainvälistyminen), yrityspalveluyritysten liiketoiminnan ja palvelutarjonnan kehittämiseen, pk-yritysten (yritysrhmien) liiketoimintojen uusiutumisen ja vahvistamisen edistämiseen, ympäristötekniikan hyödyntämiseen pk-yrityksissä sekä innovaatioiden tuotteistamiseen ja kaupallistamiseen. Alle 10 henkeä työllistävien yritysten yritystukihankkeet hoidetaan pääsääntöisesti maaseutuohjelman kautta.

Yritysten toimintaympäristön kehittämisessä tuetaan pääasiassa yrityshautomoiden toiminnan kehittämistä sekä pk-yritysten liiketoimintojen uusiutumista, vahvistamista ja kansainvälistymistä edistävien yritys- ja innovaatiopalveluiden saatavuutta. Lisäksi edistetään alueiden erikoisosaamisen ja klustereiden kehittymistä ja verkostoitumista alueellisten ja kansallisten tutkimus- ja osaamistahojen kanssa sekä muita pk-yritysten tutkimus- ja kehittämistoimintaa tukevia toimintoja.

Alueiden saavutettavuuden ja toimintaympäristöjen parantamiseksi kohennetaan mm. yritysten liikenteellistä saavutettavuutta, tehdään kokeilutoimia palvelutuotannon tehostamiseksi, edistetään Itämeren ja vesistöjen suojelua, kehitetään luonto- ja kulttuurimatkailua sekä hyödynnetään kehittyvää ympäristöteknologiaa ja panostetaan ympäristöriskien hallintaan. Ympäristöhankkeiden tulisi toteuttaa Lounais-Suomen ympäristöstrategiaa ja -ohjelmaa sekä vesienhoidon suunnittelun kautta tunnistettuja toimenpiteitä (Varsinais-Suomen pintavesien vesienhoidon toimenpideohjelma).

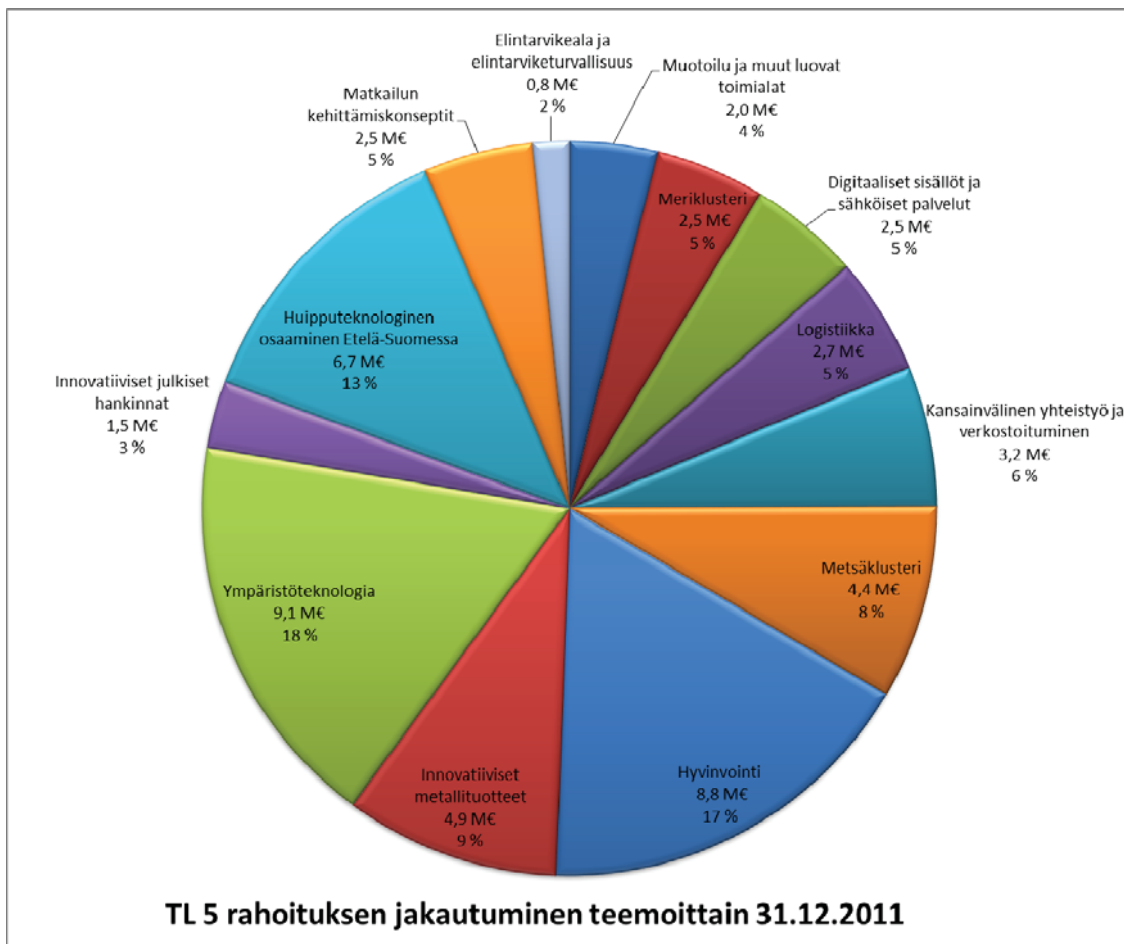
Työllisyysperusteisella investointituella (ELY) tai perusrakenteen investointituella (VSL) tuetaan pienimuotoisia infrastruktuuri-investointeja, jotka parantavat alueen työllisyyttä ja tukevat elinkeinotoiminnan kehitystä.

EAKR -ohjelman äkillisen rakennemuutoksen rahoitusta käytetään Salon seudun mittavien rakennemuutosongelmien lievittämiseen. Salon seudun lisäksi rahoitusta on tarkoitus suunnata Kemiönsaaren kunnassa tapahtuneiden isojen irtisanomisten johdosta tarvittaviin toimenpiteisiin. Näitä tarpeita varten haetaan TEM:stä lisää äkillisen rakennemuutoksen rahoitusta vuodelle 2013.

Turun kaupunkiseudun kehittämisessä keskitytään Turun kaupunkikeskustan vetovoimaisuuden ja viihtyisyyden parantamiseen.

Toimintalinjan 5 "Toimenpiteiden temaattinen keskittäminen" hankkeilla vahvistetaan Etelä-Suomen suuralueen osaamiskeskittymien kilpailukykyä edistämällä niiden verkostoitumista keskenään, kansallisesti ja kansainvälisesti. Ylimaakunnallisten teimahankkeiden avulla keskitetään ja kohdennetaan ohjelmavaroja Etelä-Suomen ja maakuntien kehittämisen kannalta keskeisiin osaamisalueisiin ja tuetaan osaamiskeskusohjelman keskeisiä sisältöjä.

Temaattisessa osiossa on ohjelmakaudella 2007 – 2013 tähän mennessä toteutettu kuusi hakukierrosta. Hankkeille myönnetty rahoitus on vuoden 2011 loppuun mennessä jakautunut seuraavasti:

Vuoden 2012 alkupuolella rahoituspäätöksiä on tehty syksyn 2011 avoimesta hausta valituille hankkeille ja myönnetty rahoitus on siis kohdistunut syksyn 2011 haun teemoihin, joita olivat

- 1) Ympäristö
- 2) Innovatiiviset puujalosteet
- 3) Kansainvälinen yhteistyö ja verkostoituminen, erityisesti Itämeren alueella
- 4) Digitaaliset sisällöt

Lisäksi vuosien 2012 ja 2013 aikana vapautuu päättyneistä hankkeista myöntövaltuuksia uudelleenkäytettäväksi. Vapautuvien varojen sitomiseksi järjestetään syksyllä 2012 avoin haku, jonka teemoja ovat

- 1) Huipputeknologinen osaaminen Etelä-Suomessa
- 2) Kertakorvausmallin (lump sum) mukaiset hankkeet aiemmin TL5:sta rahoitettuihin teemoihin liittyen

Vapautuvia valtuuksia kohdennetaan em. teemoihin tai Etelä-Suomen EAKR -ohjelman ohjauskomitean päätöksellä muihin toimintalinjan 5 teemoihin.

Toimintalinjan 5 hallinnointi on keskitetty Etelä-Suomen maakuntien yhteiseen EU-yksikköön Päijät-Hämeen liittoon ja toimintalinjan 5 myöntövaltuudet osoitetaan liitteen 3 mukaisesti Päijät-Hämeen liitolle.

Alueellinen ESR-ohjelma

ESR -ohjelma jakaantuu rakenteellisesti kahteen osaan: valtakunnalliseen osioon ja alueelliseen osioon. Valtakunnallisen osion rahoitus kohdistetaan kehittämishankkeisiin, joita koordinoidaan valtakunnallisesti. Alueellisen osion rahoitus suunnataan alueellisten tarpeiden pohjalta. Varsinais-Suomessa tavoitteena on kaikessa ESR -hanketoiminnassa lähteä alueen tavoitteista ja käyttää eri osioiden rahoitusta yhteen sovitettuna ja toisiaan täydentäen. Alueellisen ESR -osion rahoittajaviranomaisena toimii Varsinais-Suomen ELY-keskus, joka tekee hankepäätökset TEM:n, OKM:n ja STM:n hallinnonalojen rahoituksella toteutettavista hankkeista. Toimintalinjassa 4 osa rahoituksesta käytetään Etelä-Suomen alueen ylimaakunnallisiin hankkeisiin, joiden rahoitus on keskitetty Hämeen ELY-keskukseen.

Vaikeutuneessa talous- ja työllisyysilanteessa ESR -ohjelman varoja käytetään tehostetusti ja joustavasti täydentämään kansallisin varoin rahoitettuja toimenpiteitä työllisyyden parantamiseksi ja työvoimavarojen kehittämiseksi. ESR -ohjelman hankkeilla kehitetään työorganisaatioiden - erityisesti pk-yritysten - ja niiden henkilöstön ja yrittäjien osaamista ja valmiuksia sopeutua rakenteellisiin muutoksiin sekä edistetään henkilöstön työssä jaksamista ja työhyvinvointia. Nykyisessä suhdannetilanteessa painotetaan erityisesti toimia, joilla edistetään työpaikkojen säilymistä ja uusien työpaikkojen syntymistä. Uusien yritysten lisäämiseksi tuetaan yritystoiminnan aloittamista ja yrittäjäyyskasvatusta. Seutukuntien kehittämiskesköksissä toteutetaan hankekokonaisuutta, jossa kehitetään seudullisia yrityspalveluja alkaville, nuorille ja kansainvälistyville yrityksille.

ESR -ohjelman äkillisen rakennemuutoksen rahoitusta käytetään Salon seudun mittavien rakennemuutosongelmien lievittämiseen. Salon seudun lisäksi rahoitusta on tarkoitettu suunnata Kemiönsaaren ja Auran kunnissa tapahtuneiden isojen irtisanomisten johdosta tarvittaviin toimenpiteisiin. Näitä tarpeita varten haetaan TEM:stä lisää äkillisen rakennemuutoksen rahoitusta vuodelle 2013.

ESR -ohjelmasta rahoitettavilla hankkeilla ehkäistään syrjäytymistä ja edistetään työllisyyttä. Tässä toiminnassa myös kuntasektori osallistuu aktiivisesti hanketyöhön. Koko Varsinais-Suomessa kehitetään toimivia välityömarkkinoita ja tähän liittyvää hanketoimintaa on käynnissä kaikissa seutukunnissa.. Paikallisista tarpeista lähtevillä hankkeilla edistetään työttömien työllistymistä erityisesti yrityksiin. Nuorten osalta tavoitteena on työmarkkinoille pääsyn helpottaminen sekä koulutuksen keskeyttämisen alentaminen.

Maahanmuuttajien integroimista yhteiskuntaan sekä etenemistä työmarkkinoille edistetään kehittämällä hanketoiminnassa alkuvaiheen neuvontaa ja ohjausta sekä erityisesti avoimelle sektorille työllistymistä edistäviä toimintatapoja. Näissä hankkeissa tarvitaan kuntasektorin aktiivista osallistumista hanketyöhön. Uusia hankkeita voidaan käynnistää vielä loppuvuodesta 2011 ja vuoden 2012 alkupuoliskolla.

ESR -ohjelmassa kehitetään sekä valtakunnan tason että alueellisen ja seutukuntatason palvelujärjestelmiä työmarkkinoiden toiminnan edistämiseksi ja ennakkoinnin ja koulutuksen työelämävastaavuuden parantamiseksi. Kehitetään myös toimia koulutuksesta työelämään siirtymisen helpottamiseksi, parannetaan aikuisopiskelun ohjaus-, ja neuvontapalveluja sekä tuetaan innovaatioympäristöjen ja –verkostojen luomista.

Lisäksi ohjelmalla varaudutaan tulevaisuudessa odotettavissa olevaan uuden työvoiman niukkuuteen. Tavoitteena on myös lisätä työnantajien ja työyhteisöjen valmiuksia vastaanottaa työperusteisesti maahan tulleita. ESR -ohjelmassa on mahdollista myös hyvien käytäntöjen etsimiseen ja levittämiseen liittyvä kansainvälinen yhteistyö.

Maaseutuohjelma

Maaseutuohjelman kehittämisvarojen avulla etsitään keinoja parantaa maaseudun yritysten tuotannon kannattavuutta kestävästi kehityksen ehdoin sekä helpotetaan maataloustuotannon sopeutumista jatkuvaan rakennemuutokseen ja toimintaympäristön muutoksiin. Ohjelmakauden keskeisimmät hankkeet ovat kohdistuneet maaseudun tärkeimpien toimialojen kehittämiseen (mm. ruokaketju, biotalous, puutuoteteollisuus, matkailu) ja niiden toiminta on verkotettu yhteen seudullisten maaseutuyrittäjyyden neuvontahankkeiden kanssa. Alkutuotannon kehittämiseksi suunnatuista hankkeista suurin osa on toteutettu yhteistyössä kahden tai useamman maakunnan kesken. Edellä mainittujen kehittämishankkeiden lisäksi maaseutuohjelman kautta myönnetyissä yritystuissa on korostunut mm. metalliteollisuuden ja elintarvikejalostuksen keskeinen rooli maakunnassamme.

Ohjelmakauden loppupuolella valtaosa ohjelman varoista suuntautuu yritystukiin. Kehittämishankkeissa loppuohjelmakautta hallitsee varsinaissuomalaisen ruokaketjun kehittäminen ja elintarvikealan strategisen painoarvon lisääminen (pääroolissa VARRU-hanke, jota täydentävät lähi- ja luomuruokaan ja vihannestuotantoon kohdistuvat kehittämistoimet). Lisäksi bioenergiահankkeissa työ vielä jatkuu maakunnallisen energiastategian tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi maaseutuohjelmasta osittain rahoitettuna on syytä mainita kaksi merkittävää yleishyödyllistä investointia eli Kustavin kylien laajakaistaverkon laajentaminen ja Norrbyn sataman kunnostus (Iniö, Parainen), joissa toteutus on täydessä vauhdissa v. 2013.

Varsinais-Suomen ELY-keskus kohdentaa maaseutuohjelman varoista yritystukiin 2/3 ja yleisiin kehittämishankkeisiin 1/3. Pääpaino on yrittäjyyden edistämässä alle 10 hengen yrityksissä ensisijaisesti maaseutualueilla sekä ensiasteen elintarvikejalostusta harjoittavissa pk-yrityksissä (myös kaupunkialueilla). Kuluvan ohjelmakauden aikana tukea on vuosittain jaettavissa keskimäärin noin 6 milj. euroa (EU:n ja valtion osuus).

Pienehköjen, paikallisten hankkeiden rahoitus tapahtuu pääasiassa Leader -toimintaryhmien kautta. Kolme viidestä Leader -ryhmästä toimii Varsinais-Suomen ELY -keskuksen hallinnoimana eli Varsin Hyvä ry, Varsinais-Suomen Jokivarsikumppanit ry ja I samma båt – Samassa veneessä rf ry. Näiden ryhmien rahoitus on yhteensä keskimäärin 2,2 milj. euroa vuodessa. Toimintaryhmät voivat käyttää vuotuisesta rahoituksestaan noin 20 %:n osuuden pienille sekä aloittaville yrityksille myönnettäviin yritystukiin (esim. kädentaito-, palvelu- ja matkailualan yritykset). Kaksi muuta Leader -ryhmää toimii osittain Varsinais-Suomen puolella eli Ravakka ry (osin Satakunnan puolella) ja Ykkösakseli ry (osin Uudenmaan puolella). Suuri osa näidenkin kahden toimintaryhmän rahoituksesta kohdistuu Varsinais-Suomen eduksi.

Elinkeinokalatalouden kehittämisohjelma

Elinkeinokalatalouden osalta toteutetaan Euroopan komission hyväksymää valtakunnallista toimintaohjelmaa, joka ei sisällä maakunnallisia kehittämissuunnitelmia. Toimintaohjelman tavoitteena on suunnata ohjelmavarat sellaisiin toimenpiteisiin, jotka tukevat kannattavan yritystoiminnan syntymistä ja säilymistä. Ohjelmalla pyritään mm. edistämään merialueen kannattavaa kalastustoimintaa, vesiviljelyä, kalanjalostusta ja kalan tukkukauppaa sekä tukemaan elinkeinokalatalouden infrastruktuuria ja järjestelmiä. Alueellisen yhteistyön kehittämisen tukeminen on mahdollista toimintaryhmien toimesta. Varsinais-Suomessa ohjelmaa toteuttaa Vakka-Suomen kalatalousryhmä.

Uutta toimintaohjelmakautta 2014-2020 varten käynnistetään kalatalouden toimintaryhmän Saaristomerta koskeva ohjelmavalmistelu I samma båt – Samassa veneessä rf ry:n ja muiden toimialan sidosryhmien ja kuntien kanssa. Vakka-

Suomessa valmistellaan vastaavasti Selkämerta ja Satakuntaa koskeva toimintaohjelman laadinta yhteistyössä Ravakka ry:n ja muiden Satakunnan sidosryhmien kanssa.

Ammattikalastuksen ja vesiviljelyn sijainninohjaussuunnitelmat viedään YM:n ja MMM:n yhteisen vahvistamisen jälkeen maakuntakaavavalmisteluun Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa.

Central Baltic Interreg IVA ohjelma

Central Baltic INTERREG IVA-rajat ylittävää yhteistyöohjelmaa toteutetaan Keskisen Itämeren alueella. Ohjelma kattaa alueita Ruotsista, Suomesta (ml. Ahvenanmaa), Virossa ja Latviasta. Ohjelma muodostuu kolmesta alaohjelmasta: 1) koko ohjelma-alueen kattava Central Baltic-ohjelma, 2) Etelä-Suomi - Viro -alaohjelma ja 3) Saaristo ja saaret -alaohjelma ja sen kautta EAKR -tukea alueen kehittämiseen ja yhteistyöhankkeisiin on jaossa 96 M€.

Ohjelman kaikilla osilla (alaohjelmilla) on yhteiset toimintalinjat. Niiden avulla pyritään luomaan turvallinen ja terveellinen elinympäristö, kehittämään Keskisestä Itämerestä taloudellisesti kilpailukyinen ja innovatiivinen alue sekä muodostamaan alueelle houkutteleva ja dynaaminen yhteisö.

Ohjelman käytettävissä oleva rahoitus on sidottu kokonaan aiempien vuosien hakukierroksilla. Vuonna 2013 hankkeiden toteutusta seurataan tarkasti ja tarvittaessa palautuvia rahoja voidaan vielä sitoa, ennen kaikkea jo käynnissä oleviin hankkeisiin. Loppuohjelmakaudella pyritään varmistamaan rahoitettujen hankkeiden mahdollisimman laadukas toteutus sekä huolehditaan hankkeiden tulosten ja vaikuttavuuden levittämisestä.

3.4 Toteuttamissuunnitelman vaikutusten arviointi

Maakuntaohjelman perustavoite on mahdollisimman myönteisten vaikutusten saavuttaminen sekä toisaalta kielteisten vaikutusten minimointi kaikilla ohjelman vaikutusalueilla. Maakuntaohjelman toteuttamisella pyritään selkeästi parantamaan Varsinais-Suomen ympäristön tilaa ja ihmisten elinoloja. Siten toimenpiteiden ympäristövaikutukset ovat jo lähtökohtaisesti myönteisiä. Yksittäisillä hankkeilla voi olla ainakin jossain määrin myös haitallisia ympäristövaikutuksia. Myönteisten ympäristövaikutusten syntyminen edellyttää, että hankkeiden toteuttaminen on suunnitelmallista ja hallittua. Ympäristön tilaan merkittävästi vaikuttavat hankkeet tulisivat toteuttaa ja suunnitella siten, että haitalliset vaikutukset ympäristöön jäisivät mahdollisimman vähäisiksi.

Varsinais-Suomen maakuntaohjelmassa on tarkasteltu ohjelman toteuttamisen ympäristövaikutuksia toimintalinjoittain seuraavien tekijöiden suhteen:

- sosiaaliset
- ekologiset
- yhdyskuntarakenteelliset ja kulttuuriset
- taloudelliset (aluetaloudelliset)

Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman puitteissa toteutettavien hankkeiden ympäristövaikutukset tulee arvioida ja arviointien riittävyys huomioida hyvissä ajoin ennen hanketta koskevan rahoituspäätöksen tekoa. Vastuu kunkin hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnista kuuluu hankkeen toteuttajalle. Hanketta rahoittavan tahon vastuulla on huolehtia siitä, että em. arviointi on riittävä.

4. LAAJA-ALAISESTI TOTEUTETTAVAT YHTEISHANKKEET

Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmassa tulee esittää ne laaja-alaiset kehittämistoimet ja hankkeet, joista liitot ovat alueiden kehittämislain 12 §:n mukaisesti yhteistoiminnassa päättäneet.

Varsinais-Suomen ja Satakunnan yhteisiä hankkeita ovat

Yhteishankkeen nimi, kuvaus ja tavoitteet

VALTATIE 8 TURKU-PORI -YHTEYSVÄLIHANKE

Valtatie 8 Turku-Pori -yhteysvälihanke on Satakunnan ja Varsinais-Suomen maakuntien ykköshanke liikennejärjestelmän kehittämisessä. Yhteysvälihanke on kirjattu Satakunnan ja Varsinais-Suomen maakuntaohjelmien yhteisiin hankkeisiin. Asia on vahvasti mukana Varsinais-Suomen ELYn strategisessa tulossuunnitelmassa ja Satakunnan ELYn tulossuunnitelmassa elinkeinoelämän kehittämisen toimintaympäristötekijänä. Se on myös kirjattu Lounais-Suomen liikennestrategian kärkihankkeeksi.

Yhteysväli on osa Turun ja Oulun välistä, länsirannikon satamakaupunkeja yhdistävää valtatieta 8 (E8). Yhteysväli on tärkeä tavaraliikenteen väylä. Turun ja Porin välillä ei ole suoraa rautatieyhteyttä. Yhteysväli on liikenneturvallisuudeltaan huono. Pohjavesisuojuuksissa on puutteita, erittäin suuret pilaantumisriskit ovat Maskun tärkeillä pohjavedenottamoalueilla.

Valtatie 8 Turku-Pori -yhteysvälin kehittämien sisältyy 100 milj. euron hankekokonaisuudella Valtioneuvoston liikennepoliittisen selonteon kehittämisohjelmaan vuosille 2012–2015. Koko yhteysvälin parantamisen kustannukset ovat 210 M€. Loppuosa hankekokonaisuudesta (110 M€) kuuluu selonteon suunnittelua ohjaavaan ohjelmaan jääden toteutettavaksi seuraavalla hallituskaudella.

Tämän hallituskauden 100 milj. € hankekokonaisuuden toimenpiteet on suunniteltu jakautuvan kolmeen osaan. Suunnitelmissa parantamistoimenpiteiden painopisteet ovat tieosan molemmissa päissä, joissa parannetaan noin yhtä pitkät osuudet. Näillä tieosuuksilla liikennemäärät, ruuhkautuvuus ja onnettomuustiheys ovat korkeat. Lisäksi tehdään pieniä liikenneturvallisuustoimenpiteitä. Raisio-Nousiainen osuuden kustannukset ovat noin 85 milj. €, Porin puoleisen osuuden noin 15 milj. €.

Tämän hallituskauden hankkeen sisältö on suunniteltu seuraavaksi

1. Raision-Nousiainen välin nelikaistaistaminen

Välin KVL vaihtelee 13 000 – 15 700 ajoneuvoa/vrk. Osuuden H/K suhde on 1,75. Tieosan tiesuunnitelmat ovat lainvoimaisia ja tiesuunnitelmasta tehty valitus KHO:een on hylätty. Moottoritiejakson ympäristölupa vanhennee 2/2014. Luvan edellytyksenä on, että rakennustyöt on aloitettu selkeästi ko. alueille heti vuoden 2014 alussa.

Hankkeen kilpailutuksen kautta määritellään osuuden yksityiskohtainen sisältö. Tavoitteena on saada koko väli toteutettua n. 85 milj. €. Rakennussuunnittelu voidaan aloittaa tarvittaessa tämän vuoden aikana erillisen suunnittelurahan turvin. Suunnitelmat saadaan urakkakyselyn vaatimalla tasolla elokuussa 2013.

2. Nousiainen-Rauma välin pienet liikenneturvallisuustoimenpiteet
Osuudella tehdään liikenneturvallisuustoimenpiteitä mm. tievalaistuksen täydentäminen puuttuville osuuksille sekä tarvittavien liikennevalojen parantaminen ja rakentaminen.
3. Rauma-Pori välin parantamistoimenpiteet
Osuudella parannetaan 12,5 km tiejakso välillä Hangassuo-Isomäki mm. ohituskaistoin

Hankkeen organisointi ja osallistuvat tahot alueilla

Yhteysvälihankkeessa parannetaan valtatieverkkoa. Valtateiden kehittäminen on lähtökohtaisesti valtion vastuulla.

Hankkeen suunnitteluun ovat osallistuneet Varsinais-Suomen ELY -keskus, maakunnan liitot (Satakunta ja Varsinais-Suomi) sekä alueen kunnat.

Toteuttamisvalmius ja -suunnitelma

Liikennepoliittisessa selonteossa edellytettiin, että liikenneverkon kehittämissuunnitelmaan vuosille 2012–2015 ajoitetuista hankkeista yhteysvälien vt 8 Turku-Pori sekä vt 6 Taavetti-Lappeenranta suunnitelmat arvioidaan uudelleen kustannustehokkaan, optimaalisen ja käyttäjälähtöisen ratkaisun löytämiseksi.

Liikenneministeri Kyllönen ilmoitti kirjeellään 19.9.2012, että molempien maakuntien (Satakunta ja Varsinais-Suomi) ja Liikenneviraston ehdotus vt 8 Turku-Pori -välin toteuttamisesta ei ole liikennepoliittisen selonteon edellyttämällä tavalla tehty uudelleen arviointi, eikä sitä ole laadittu lainkaan uuden liikennepoliittikan tavoitteiden ja periaatteiden mukaisesti. Liikenneministerin mukaa tulee suunnitelmat arvioida uudelleen asiakaslähtöisesti ja yhteistyössä ministeriön kanssa. Samoin ratkaisua haettaessa tulee tehdä yhteistyötä yhteysväliä hyödyntävien käyttäjien ja yritysten sekä muiden alueellisten toimijoiden kanssa parhaan toimenpidevalikoiman löytämiseksi.

Hankkeen kannalta merkittävä riski liittyy Maskun pohjavedenottoalueita koskevan luvan umpeutumiseen 12.2.2014. Rakennustyöt on käynnistettävä syksyllä 2013, muussa tapauksessa edessä on useita vuosia kestävä lupakäsittely, johon liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä.

Yhteysvälihanketta on suunniteltu laajassa yhteistyössä koko tien vaikutusalueella. Suunnittelu on ollut poikkeuksellisen vuorovaikutteista ja asiakaslähtöistä, jossa erityisesti elinkeinoelämän tarpeita on otettu huomioon. Yhteysvälihanketta on tällä erää suunniteltu noin 8 vuotta ja siihen on käytetty yli 6 milj. euroa. Toteutukseen esitetty sisältö on karsittu 100 milj. euron kehyspäättökseen, joka on 18 % tavoitetilasta. Toimenpiteiden valinnassa kustannustehokkuus ja vaikuttavimpien hankkeiden valinta uuden liikennepoliittikan hengessä ovat olleet ohjaavia. Alueen ja sen toimijoiden näkökulmasta välitön suunnitteluvalmius ja tahtotila 100 milj. € hankkeen käynnistämiseen on olemassa.

Kustannusarvio ja alueiden panostukset

Tämän hallituskauden 100 miljoonan euron hankekokonaisuus tulisi esittää ensi vuoden lisätalousarviossa. Koko yhteysvälin parantamisen kustannukset ovat 210 milj. €.

Yhteysvälihankkeen toteuttamiseen liittyy merkittävää maankäytön kehittämistä valtatie 8 vaikutusalueella. Tämän kehittämisen kustannukset kohdentuvat pääasiassa alueen kunnille.

Yhteishankkeen nimi, kuvaus ja tavoitteet

LOUNAIS-SUOMEN (SATAKUNNAN JA VARSINAIS-SUOMEN) MERIALUEEN VIRKISTYS- JA MATKAILUKÄYTÖN KEHITTÄMINEN

Vuonna 2011 perustettu Selkämeren kansallispuisto on uusi kansallispuistomme ja sen toiminnan käynnistyminen on kiinnostanut alueen sidosryhmiä ja toimijoita. Myös matkailijat ja virkistyskäyttäjät ovat löytämässä tämän uuden puiston, joka tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden meren tilan ja ilmastonmuutokseen liittyvien ilmiöiden seuraamiseen sekä virkistys- ja matkailukäyttöön.

Valtion budjetissa tulee osoittaa Metsähallitukselle rahoitus uuden Selkämeren kansallispuiston kehittämistä ja hoitoa varten. Nyt käytettävissä on ainoastaan valtioneuvoston myöntämä erillismääräraha perustamiskustannuksiin. Tärkeimmät kehittämisen kohteet puistossa ovat retkeilyä ja matkailua koskevien palvelurakenteiden rakentaminen ja ylläpito, kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten hoito- ja säilyttäminen sekä luonnonhoidon aloittaminen valituilla kohteilla. Perustamislain mukaisesti myös ammattikalastuksen ja luonnonkalakantojen turvaamiseen on kiinnitettävä huomiota. Samalla Metsähallituksen henkilöresursseja on lisättävä Selkämerellä.

Selkämerelläkin on jo havaittavissa rehevöitymisen merkkejä, ja sen vuoksi vesiensuojeluun sekä vedenalaisen meriluonnon inventointiin (VELMU-ohjelma) on panostettava aiempaa voimakkaammin. Kansallispuiston tavoitteet ja kasvavat vierailijamäärät haastavat merensuojelun tehostamiseen Selkämerellä. Valtion odotetaan panostavan aiempaa voimallisemmin Selkämeren ekologian tutkimukseen, merenkulun riskien vähentämiseen, öljy- ja kemikaalionnettomuuksien hallintaan sekä erityisesti maatalouden ravinnekuormituksen vähentämiseen.

Lounais-Suomen matkailukohteiden ja –palveluiden tarjontaan uusia mahdollisuuksia tuovat puolustusvoimilta Metsähallitukselle tai muille julkisille tahoille vapautuvat alueet. Valtion tulee osallistua alueiden mahdollisiin kunnostustöihin sekä mahdollistaa Metsähallitukselle riittävät resurssit alueiden kehittämiseen ja ylläpitoon.

Hankkeen organisointi ja osallistuvat tahot alueilla

Selkämeren kansallispuiston perustaminen oli pitkään Satakunnan edunvalvonnan kärkihanke. Perustamisen jälkeen kansallispuiston kehittämiseen tähtäävä suunnittelu ja sidosryhmäyhteistyö alueella ovat lähteneet hyvin liikkeelle Metsähallituksen johdolla. Satakunnan alueella on käynnistynyt lukuisia EU-rahoitteisia yhteistyöhankkeita kansallispuiston kehittämiseksi, joissa mm. alueen kunnat (Merikarvia, Pori, Luvia, Eurajoki ja Rauma) ovat aktiivisesti mukana.

Alueellisella vesienhoidon yhteistyöllä on Lounais-Suomessa pitkät perinteet, ja vesienhoidon saralla sen keskeisiä kanavia ovat Satavesi- ja Pro Saaristomeri-yhteistyöohjelmat. Itämeren suojeleminen on kirjattu Satakunnan ja Varsinais-Suomen maakuntaohjelmien yhteisiin hankkeisiin sekä Varsinais-Suomen ELY:n strategiseen tulossopimukseen. Tahtotilalla tavoitteiden saavuttamiseen on alueella hyvä. Satakunnan ja Varsinais-Suomen alueella vedenalaisen luonnon monimuotoisuuteen liittyvää VELMU-toimintaa koordinoivat Saaristomerien ja Selkämeren alueelliset yhteistyöryhmät, ja alueellisia inventointeja toteutetaan yhteistyössä Metsähallituksen kanssa valtakunnallisen ohjeistuksen mukaisesti.

Toteuttamisvalmius ja -suunnitelma

Hoito- ja käyttösuunnitelman laatiminen on aloitettu ja odotukset puiston kehittämisestä vetovoimaiseksi virkistys- ja matkailukohteeksi ovat alueella suuret.

Palveluvarustuksen kunnostaminen jo käytössä olevissa kohteissa:

Säppi: sataman kunnostus, kulttuurihistoriallisten rakennusten kunnostukset (mm. aittarakennus majoituskäyttöön), viitotukset, kohdeopasteet, tulentekopaikka.

Iso-Enskeri: uusi laiturit, luontopolun suunnittelu ja toteutus, tulentekopaikan, käymälän ja keittokatoksen kunnostaminen.

Seliskeri: palveluvarustuksen kunnostaminen Sältö: Rantautumispaikan rakentaminen

Kustannusarvio ja alueiden panostukset

Selkämeren kansallispuiston yleisökäytön kannalta tärkeimmät palvelukokonaisuudet on saatava kuntoon. Välittömät investointikustannukset ovat noin 0,8 M €. Lisäksi tarvitaan 1-2 ihmisen vuotuiset palkkakulut. Edellä olevan perusteella ehdotamme, valtion vuoden 2013 talousarvioon varataan 850.000 € Selkämeren kansallispuiston palvelukokonaisuuksien kehittämiseen.

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

Vedenalaisinventointien kustannukset 2011 - 2013 163 000 euroa YM: n rahoitusta. Hanketta toteutetaan Saaristomeren ja eteläisen Selkämeren alueilla.

Merenkulun riskien hallinta Selkämerellä

Valtion odotetaan panostavan aiempaa voimallisemmin Selkämeren ekologian tutkimukseen, merenkulun riskien vähentämiseen sekä öljy- ja kemikaalionnettomuuksien hallintaan.

5. RAHOITUSTAULUKOT

Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma, rahoitus 2013-2015
Maakunnan yhteistyöasiakirja 2013

MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMISSUUNNITELMA, RAHOITUS 2013-2015

Varsinais-Suomi (osassa ELY:n hallinnonalojen momenteissa mukana myös Satakunta)

		(1000 euroa)			
Momentti (numero ja nimi)		2012	2013	2014	2015
29.10.34	Valtionosuus ja -avustus oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	6 631	4 229	4 299	4 299
29.30.31	Valtionosuus työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään	400	500	500	500
29.80.34.2	Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	27			
29.80.34	Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	167			
29.80.34	Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (myöntövaltuus 2012)	488			
29.80.52.21	Yleisten kirjastojen kehittämishankkeet, täydennyskoulutus, kv-kokoukset	389			
29.90.50	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarar urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen (arviomääräraha) <i>Katso alamomentti</i>				
29.90.50.2	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarar liikuntapaikkarakentamiseen (arviomääräraha)	2 500	2 000	2 000	2 000
29.90.50.11	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarar liikunnan aluehallinnon toimintaa (arviomääräraha)	37	37	37	37
29.90.50.04	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarar maahanmuuttajien kotouttamiseen liikunnan avulla (arviomääräraha)	100	100	100	100
29.90.50.05	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarar lasten ja nuorten liikunnan kehittämishankkeisiin (arviomääräraha)	100	100	100	100
29.91.50	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarar nuorisotyön edistämiseen (arviomääräraha)	415	400	400	400
29.91.51	Nuorten työpajatoiminta ja ehkäisevä huumetyö (siirtomääräraha 2 v)	1 400	1 100	1 100	1 100
30.10.61	EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)	4 760	2 000		
30.10.62	Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arviomääräraha)	5 160	2 300		
30.20.40	Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)	51 800	51 800	45 000	45 000
30.20.41	EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)	77 900	77 900	80 000	80 000
30.20.43	Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 2 v)	45 039	45 050	39 750	36 760
30.20.43	Erityisympäristötuet	6 600	6 800	7 500	8 000
30.20.44	Luonnonhaittakorvaus (siirtomääräraha 2 v)	40 500	40 500	45 500	45 500
30.20.49	Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)	30 000	30 000	27 000	25 000
MAKERA	Maatilatatalouden kehittämishankkeiden avustukset ja valtionlainat maa- ja porotalouden rakentamiseksi	10 000	10 000	9 000	8 000
30.40.20	Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 2 v)	439	440	440	440
30.40.51	Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	493	500	500	500
30.40.52	Kalastuslupamaksujen palautukset ja saamaannorpan suojeluun liittyvät sopimuspalkkiot (arviomääräraha)	429	430	430	430
30.40.62	Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepoliittikan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 800	3 500	4 000	4 000
30.40.77	Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	100	80	80	80
30.50.20	Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)	575	1 295	1 075	575
30.50.31	Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	3 050	3 450	4 100	7 054
31.10.20	Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)	107 918	100 580	99 992	99 170
31.10.50	Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)	2 113	1 536	1 500	1 500
31.10.76	Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	6 200	5 985	4 190	3 000
31.30.46	Alusinvestointien ympäristötuki	2 000	60 000	60 000	60 000
31.30.63	Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	4 083	4 900	4 900	4 900
31.30.64	Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	11 007	12 724	10 800	11 600
31.30.66	Yhteysalusliikennepalvelujen ostosopimukset (siirtomääräraha)			5 030	5 030
32.20.45	Yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelu (siirtomääräraha 3 v)	740	500		
32.20.46	Laivanrakennuksen innovaatiotuki	17 100	30 000	30 000	30 000
32.30.45	Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	3 800	5 000	5 000	5 000
32.30.51	Työllistämisen, koulutus- ja erityistoimen (kiinteä määräraha)	51 208	50 740	50 000	50 000
32.30.51.1	Ammatillinen työvoimakoulutus	6 000	8 700	8 000	8 000
32.30.51.1	Etelä-Suomen kuljetusklusteri	2 000	2 000	2 000	2 000
32.30.51.2	Valmentava työvoimakoulutus	2 290			
32.30.64	Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (arviomääräraha)	1 023	2 000	1 000	1 000
32.50.43	Maakunnan kehittämisraha	400	1 000	1 000	1 000
32.50.64	EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ja ENPI CBC -ohjelmiin ohjelmakaudella 2007–2013 (arviomääräraha)	9 000	5 750		
35.01.65	Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3v)	46	70	70	80
32.70.30	Valtion korvaukset kunnille (arviomääräraha)	7 800	8 000	8 000	8 000
35.10.21	Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)	75	120	120	120
35.10.22	Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)	950	1 262	970	830
35.10.61	Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 554	3 085	2 990	3 155
35.10.63	Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)	4 500	7 000	7 000	7 000
35.20.64	Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)	150	500	500	500
YHTEENSÄ		535 256	595 963	575 973	571 760
	Valtion rahoitus yhteensä	524 517	589 097	569 037	564 824
	Kuntien rahoitus (arvio)	218 549	245 457	237 099	235 343
	Julkisen rahoitus yhteensä	743 066	834 554	806 136	800 167
	Yksityinen rahoitus (arvio)	131 129	147 274	142 259	141 206
	RAHOITUS YHTEENSÄ	874 195	981 828	948 395	941 373

Huom! Taulukosta puuttuu tieverkon kehittämismomentti, josta rahoitetaan mm. Suikkilantie vuonna 2012 ->
31.10.20 Momentin rahoituksessa mukana myös valtakunnallista vastuuta (lauttaliikenne)
31.30.64 Yhteysalusliikenteestä myös osa kohdistuu alueemme ulkopuolelle (noin 1 milj. euroa). Lisäksi vuodesta 2014 lähtien osa kustannuksista siirtyy uudelle momentille (2 reittiä)

Taulukossa ei ole mukana vuoden 2012 osalta saldoja

Taulukossa ei ole mukana vuodelta 2011 siirtyneet määrärahat 2 000 000 euroa; 2012 luvuissa on EGR rahaa mukana (noin 4 milj., 2013 luvuissa ei ole EGR mukana eikä mahdolliset vuodelta 2012 siirtyvät määrärahat
Valmentavaa koulutusta ei ole enää 2013, ei tiedetä tuleeko korvaavaan valmennukseen valtuuksia

MAAKUNNAN YHTEISTYÖASIAKIRJA 2013

VUOSI: 2013

OHJELMA: Etelä-Suomi

MAAKUNTA: Varsinais-Suomi

Miljoonaa euroa

ELY: Varsinais-Suomi

RAHASTO: EAKR

VÄLITTÄVÄ TOIMIELIN	ELY			Liiken virasto	Maa- kunta			Finnvera Oyj		Ohjelma- reservi	YHT.
	TEM	YM	MMM		LVM	TEM	OPM	STM	Pääoma- sijoitus *		
HALLINNONALA											
TOIMINTALINJA											
TL 1	0,984	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,984
EAKR	0,449										0,449
VALTIO	0,535										0,535
Kuntarahoitus											0,000
Muu julkinen											0,000
TL 2	0,000	0,000	0,000	0,000	0,574	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,574
EAKR					0,199						0,199
VALTIO					0,095						0,095
Kuntarahoitus					0,280						0,280
Muu julkinen											0,000
TL 3	0,000	0,000	0,000	0,000	0,931	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,931
EAKR					0,348						0,348
VALTIO					0,097						0,097
Kuntarahoitus					0,486						0,486
Muu julkinen											0,000
TL 4	0,000	0,000	0,000	0,000	0,593	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,593
EAKR					0,237						0,237
VALTIO					0,173						0,173
Kuntarahoitus					0,183						0,183
Muu julkinen											0,000
TL 5	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
EAKR											0,000
VALTIO											0,000
Kuntarahoitus											0,000
Muu julkinen											0,000
YHTEENSÄ	0,984	0,000	0,000	0,000	2,098	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	3,082
EAKR	0,449	0,000	0,000	0,000	0,784	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	1,233
VALTIO	0,535	0,000	0,000	0,000	0,365	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,900
Kuntarahoitus	0,000	0,000	0,000	0,000	0,949	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,949
Muu julkinen	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

* Pääomasijoitusrahastoon varatut resurssit jaetaan TEM:stä Finnvera Oyj:lle

** Sovitaan Finnvera Oyj:n ja ELY -keskuksen välillä. Jaetaan suoraan Finnvera Oyj:lle

MAAKUNNAN YHTEISTYÖASIAKIRJA 2013

VUOSI: 2013

OHJELMA: Etelä-Suomen EAKR

 MAAKUNTA: Ylimaakunnallinen TL 5 / Päijät-Häme Miljoonaa euroa
 ELY:

RAHASTO: EAKR

VÄLITTÄVÄ TOIMIELIN	ELY			Liiken virasto	Maa- kunta			Finnvera Oyj		Ohjelma- reservi	YHT.
	TEM	YM	MMM		LVM	TEM	OPM	STM	Pääoma- sijoitus *		
HALLINNONALA											
TOIMINTALINJA											
TL 1	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
EAKR											0,000
VALTIO											0,000
Kuntarahoitus											0,000
Muu julkinen											0,000
TL 2	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
EAKR											0,000
VALTIO											0,000
Kuntarahoitus											0,000
Muu julkinen											0,000
TL 3	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
EAKR											0,000
VALTIO											0,000
Kuntarahoitus											0,000
Muu julkinen											0,000
TL 4	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
EAKR											0,000
VALTIO											0,000
Kuntarahoitus											0,000
Muu julkinen											0,000
TL 5	0,000	0,000	0,000	0,000	8,306	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	8,306
EAKR					3,322						3,322
VALTIO					2,425						2,425
Kuntarahoitus					2,559						2,559
Muu julkinen											0,000
YHTEENSÄ	0,000	0,000	0,000	0,000	8,306	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	8,306
EAKR	0,000	0,000	0,000	0,000	3,322	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	3,322
VALTIO	0,000	0,000	0,000	0,000	2,425	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	2,425
Kuntarahoitus	0,000	0,000	0,000	0,000	2,559	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	2,559
Muu julkinen	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

* Pääomasijoitusrahastoon varatut resurssit jaetaan TEM:stä Finnvera Oyj:lle

** Sovitaan Finnvera Oyj:n ja ELY -keskuksen välillä. Jaetaan suoraan Finnvera Oyj:lle

ESR -RAHOITUSOSUUDEN JA VALTION KANSALLISEN RAHOITUSOSUUDEN SUUNNITELMA
VUODEN 2013 TALOUSARVION MÄÄRÄRAHOJEN JAKOA VARTEN

VUOSI: **2013** 3.10.2012
 OHJELMA: **Etelä-Suomen suuralue**
 ELY:
 MAAKUNTA: **Varsinais-Suomi** Miljoonaa euroa
 RAHASTO: **ESR**

VÄLITTÄVÄ TOIMIELIN	ELY			Maakunta	Ohjelmar	
	TEM	OPM	STM	TEM	eservi	Yhteensä
HALLINNONALA						
TOIMINTALINJA JA SEN OSUUS OHJELMASSA % KEHYKSESTÄ						
TL 1 YHT / 39 %	0,881	0,107	0,000	0,000	0,000	0,988
ESR	0,376	0,040				0,416
VALTIO	0,352	0,034				0,386
Kuntarahoitus	0,153	0,033				0,186
Muu julkinen						0,000
TL 2 YHT / 30 %	0,484	0,140	0,080	0,000	0,000	0,704
ESR	0,179	0,050	0,032			0,261
VALTIO	0,109	0,050	0,027			0,186
Kuntarahoitus	0,196	0,040	0,021			0,257
Muu julkinen						0,000
TL 3 YHT / 28 %	0,212	0,729	0,000	0,000	0,000	0,941
ESR	0,092	0,278				0,370
VALTIO	0,061	0,235				0,296
Kuntarahoitus	0,059	0,216				0,275
Muu julkinen						0,000
TL 4 YHT / 3 %	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
ESR					0,000	0,000
VALTIO					0,000	0,000
Kuntarahoitus					0,000	0,000
Muu julkinen						0,000
TL:t YHTEENSÄ	1,577	0,976	0,080	0,000	0,000	2,633
ESR	0,647	0,368	0,032	0,000	0,000	1,047
VALTIO	0,522	0,319	0,027	0,000	0,000	0,868
Kuntarahoitus	0,408	0,289	0,021	0,000	0,000	0,718
Muu julkinen	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

